

Gespreksnotitie t.b.v. rondetafelgesprek Wijziging Wgr
Van: mr. J.L.W. Broeksteeg
Universitair hoofddocent staatsrecht
Radboud Universiteit

Nijmegen, 28 september 2020

De minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties heeft het wetsvoorstel 'Wijziging van de Wet gemeenschappelijke regelingen en enige andere wetten in verband met het versterken van de democratische legitimatie van gemeenschappelijke regelingen' (*Kamerstukken II 2019/20, 35 513, nrs. 1-3*) bij uw Kamer ingediend. Daarover maak ik eerst enkele algemene opmerkingen, vervolgens ga ik in op enkele specifieke onderdelen van het wetsvoorstel.

Algemene opmerkingen

1. De intentie van het wetsvoorstel is de democratische legitimatie van gemeenschappelijke regelingen te versterken. Dat lijkt mij een goede zaak. Niettemin kunnen veel van de door raadsleden beleefde problemen met de huidige bevoegdheden worden opgelost. Dat geldt onder meer door de ervaren beperkte invloed en controle, de informatievoorziening aan de vertegenwoordigende organen en de onduidelijkheid over taken en verantwoordelijkheden van de verschillende organen.
2. Veel van de in het wetsvoorstel voorgestelde bevoegdheden kunnen ook nu al worden uitgevoerd (actieve inlichtingenplicht, instellen adviescommissie); wel geldt dat de voorgestelde wettelijke verankering gemeenteraden bewuster maakt van de bevoegdheden.
3. Veel van de in het wetsvoorstel voorgestelde bevoegdheden (zienswijzen, adviescommissie) zijn facultatief. Dat doet recht aan de staatsrechtelijke positie en inrichting van gemeenschappelijke regelingen. Gemeenten moeten de vrijheid behouden om deze regelingen zo vorm te geven, dat zij het beste aansluiten bij de lokale wensen. Een al te strakke regeling kan gemeenten doen besluiten hun toevlucht te nemen in privaatrechtelijke samenwerking, hetgeen niet de voorkeur van de wetgever heeft.
4. Vergeleken met de versie die ter internetconsultatie voorlag, is dit een beter wetsvoorstel. Zo is de merkwaardige constructie dat raadsleden lid konden worden van het algemeen bestuur van een collegeregelung geschrapt.

Specifieke onderdelen

5. Het wetsvoorstel kent enkele goede aspecten, zoals de zienswijzen die de deelnemende gemeenteraden kunnen geven bij het aangaan van een college- of burgemeestersregeling. Het is goed dat de raad op deze manier wordt 'gedwongen' om stil te staan bij het treffen van een gemeenschappelijke regeling en bij zijn eigen rol daarin. Acht weken zorgt weliswaar voor wat vertraging in het proces van het treffen van een regeling, maar biedt voldoende tijd voor de raad om met andere gemeenteraden af te stemmen.
6. Ook de aanscherping van de uittredingsbepaling in de Wgr is zinvol. Bij het treffen van de regeling moet (beter) worden nagedacht over de beëindiging daarvan. Dat kan later veel problemen voorkomen.

7. De zienswijzeprocedure in het voorgestelde art. 10 Wgr vind ik wat problematischer. Weliswaar is de procedure niet verplicht, zij kan voor meer procedures en vertraging in de besluitvorming van de regeling zorgen. De Raad van State heeft terecht gewaarschuwd voor rolverwarring: de raad moet in geval van een college- of burgemeestersregeling niet op de stoel van het college of van de burgemeester gaan zitten. Weliswaar betreft het 'slechts' zienswijzen, het gevaar bestaat niettemin dat de raad zich vergaand 'bemoeit' met de uitoefening van college- of burgemeestersbevoegdheden.
8. De bezwaren van de Raad van State ten aanzien van de actieve inlichtingenplicht deel ik niet. Daaraan zitten weliswaar problematische kantjes (het blijft ook na verdere regeling onduidelijk wat onder deze plicht valt), maar in het provinciale en gemeentelijke bestuur is er inmiddels voldoende ervaring opgedaan met de actieve inlichtingenplicht.
9. Ten slotte noemt ik de adviescommissie, zoals voorgesteld in art. 24a. Dit betekent in de eerste plaats meer werk voor raadsleden, die nu al stellen onvoldoende tijd te kunnen vrijmaken voor gemeenschappelijke regelingen. Mochten zij nochtans een adviescommissie nuttig vinden, dan is het de vraag waarom deze commissie ingesteld wordt door het algemeen bestuur van de gemeenschappelijke regeling en waarom dit bestuur de bevoegdheden, taken en werkwijze regelt. Waarom gebeurt dat niet door de aan de regeling deelnemende raden? Dat ligt voor de hand, omdat de commissie toch vooral ter ondersteuning van hun werkzaamheden is bedoeld.